



Media ja lehdistö

Euroopan unionin tuomioistuin
LEHDISTÖTIEDOTE nro 214/21
Luxemburgissa 30.11.2021

Tuomio asiassa C-3/20
LR Ğenerälprokuratūra

Kun syytetoimista vastaava viranomainen toteaa, että jäsenvaltion keskuspankin pääjohtaja ei selvästikään ole suorittanut virallisessa ominaisuudessaan tekoja, joita kyseinen viranomainen tutkii, häneen kohdistettua menettelyä voidaan jatkaa, koska lainkäytöllistä koskemattomuutta ei sovelleta

Tällainen pääjohtaja ei siis ole suorittanut virallisessa ominaisuudessaan tekoja, joissa on kyse petoksesta, korruptiosta tai rahanpesusta

Kesäkuussa 2018 Latvian syyttäjänvirasto asetti Latvian keskuspankin pääjohtajan (jäljempänä AB) syytteeseen eri korruptiorikoksista RĪgas rajona tiesassa (Riian alioikeus, Latvia). AB:tä syytetään konkreettisesti kahden lahjuksen vastaanotosta erääseen latvialaiseen pankkiin kohdistetun vakavaraisuusvalvontaa koskevan menettelyn yhteydessä ja toisesta näistä lahjuksista peräisin olevan rahan pesemisestä.

Latvian keskuspankin pääjohtajana AB, jonka viimeisin pääjohtajan toimikausi päättyi joulukuussa 2019, oli myös Euroopan keskuspankin (EKP) yleisneuvoston ja EKP:n neuvoston jäsen.

Tämän erityispiirteen huomioon ottaen Riian alioikeus pohtii, voiko AB:llä olla EKP:n yleisneuvoston ja EKP:n neuvoston jäsenen ominaisuutensa nojalla Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan (N:o 7)¹ 11 artiklan a alakohtaan, jossa unionin virkamiehille ja muulle henkilöstölle myönnetään lainkäytöllinen koskemattomuus kaikkien heidän virallisessa ominaisuudessaan suorittamiensa toimien osalta, perustuva koskemattomuus.

Niinpä Riian alioikeus päätti esittää unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksen siitä, voiko jäsenvaltion keskuspankin pääjohtajalla olla ja millä edellytyksillä ja millaisten yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti hänellä mahdollisesti voi olla erioikeuksista ja vapauksista tehtyyn pöytäkirjaan perustuva lainkäytöllinen koskemattomuus häneen kohdistetun rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

Suuren jaoston kokoonpanossa unionin tuomioistuin muistuttaa, että kaikki jäsenvaltioiden keskuspankkien pääjohtajat ovat EKP:n yleisneuvoston jäseniä ja että niiden jäsenvaltioiden, joiden rahayksikkö on euro, keskuspankkien pääjohtajat ovat lisäksi EKP:n neuvoston jäseniä, ja huomauttaa aluksi, että erioikeuksista ja vapauksista tehtyä pöytäkirjaa sovelletaan sen 22 artiklan mukaisesti EKP:hen, sen elinten jäseniin ja sen henkilöstöön. Niinpä kyseistä pöytäkirjaa voidaan soveltaa jäsenvaltioiden keskuspankkien pääjohtajiin, koska he ovat EKP:n ainakin yhden elimen jäseniä.

Tässä yhteydessä keskuspankkien pääjohtajilla voi erityisesti olla erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan 11 artiklan a alakohdassa määrätty lainkäytöllinen koskemattomuus niiden toimien osalta, jotka he ovat suorittaneet EKP:n elimen jäsenen virallisessa ominaisuudessaan. Mainitun määräyksen mukaan kyseisten pääjohtajien tällainen lainkäytöllinen koskemattomuus jatkuu heidän tehtäviensä päättymisenkin jälkeen.

¹ Pöytäkirja (N:o 7) Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista (EUVL 2016, C 202, s. 266; jäljempänä erioikeuksista ja vapauksista tehty pöytäkirja).

Erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan 11 artiklan a alakohdassa määrätyn suojan tavoitteesta ja laajuudesta unionin tuomioistuin korostaa seuraavaksi, että mainitun pöytäkirjan 17 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla lainkäyttölinen koskemattomuus myönnetään yksinomaan unionin edun vuoksi. Saman pöytäkirjan 17 artiklan toisessa kohdassa pannaan mainittu periaate täytäntöön määräyksellä, jonka mukaan kunkin unionin toimielimen on pidätettävä kyseinen koskemattomuus kaikissa tapauksissa, joissa se katsoo, ettei koskemattomuuden pidättäminen ole ristiriidassa unionin edun kanssa.

On siis yksin EKP:n tehtävänä arvioida silloin, kun siltä on pyydetty keskuspankin pääjohtajan lainkäyttölinen koskemattomuuden pidättämistä vireillä olevaa kansallista rikosoikeudellista menettelyä varten, onko koskemattomuuden pidättäminen ristiriidassa unionin edun kanssa.

EKP ja kansallisen keskuspankin pääjohtajaan kohdistetusta rikosoikeudellisesta menettelystä vastaava viranomainen jakavat sitä vastoin keskenään toimivallan todeta, onko pääjohtaja suorittanut teot, jotka voidaan luonnehtia rikosoikeudellisesti rangaistaviksi, EKP:n elimen jäsenen virallisessa ominaisuudessaan ja kuuluvatko ne siten erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan 11 artiklan a alakohdassa määrätyn lainkäyttölinen koskemattomuuden soveltamisalaan.

Tätä toimivaltuuksien jakoa koskevista yksityiskohtaisista säännöistä unionin tuomioistuin täsmentää, että kun rikosoikeudellisesta menettelystä vastaava viranomainen toteaa, että keskuspankin pääjohtaja ei selvästikään ole suorittanut kyseessä olevia tekoja EKP:n elimen jäsenen virallisessa ominaisuudessaan, häneen kohdistettua menettelyä voidaan jatkaa, koska lainkäyttölinen koskemattomuutta ei sovelleta. Tämä pätee jäsenvaltion keskuspankin pääjohtajan tekoihin, joissa on kyse petoksesta, korruptiosta tai rahanpesusta ja jotka lähtökohtaisesti jäävät unionin virkamiehen tai muun henkilöstön tehtävien piiriin ulkopuolelle.

Sitä vastoin silloin, kun kansallinen viranomainen toteaa missä tahansa rikosoikeudellisen menettelyn vaiheessa, että asianomainen pääjohtaja on suorittanut kyseessä olevat teot EKP:n elimen jäsenen virallisessa ominaisuudessa, sen on pyydetävä lainkäyttölinen koskemattomuuden pidättämistä. Kun kansallinen viranomainen pohtii tätä seikkaa, sen on kuultava EKP:tä ja – mikäli tämän mielestä teot on suoritettu virallisessa ominaisuudessa – omalta osaltaan pyydetävä asianomaisen pääjohtajan koskemattomuuden pidättämistä. Tällaiset pyynnöt koskemattomuuden pidättämisestä on hyväksyttävä, jollei ole osoitettu, että unionin etu on sen esteenä.

Lisäksi kyseisen toimivaltuuksien jaon noudattamista valvoo unionin tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi voidaan saattaa SEUT 258 artiklaan perustuva jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskeva kanne, jos kansalliset viranomaiset eivät ole noudattaneet velvollisuuttaan kuulla asianomaista unionin toimielintä silloin, kun kaikkea epävarmuutta lainkäyttölinen koskemattomuuden sovellettavuudesta ei voida kohtuudella sulkea pois. Käänteisesti on niin, että kun toimivaltainen unionin toimielin on kieltäytynyt koskemattomuuden pidättämisestä, tällaisen kieltäytymisen pätevyys voi olla ennakkoratkaisupyynnön kohteena unionin tuomioistuimessa tai asianomainen jäsenvaltio voi jopa nostaa siitä SEUT 263 artiklan nojalla suoran kanteen.

Erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan 11 artiklan a alakohdassa määrätyn lainkäyttölinen koskemattomuuden ulottuvuudesta unionin tuomioistuin täsmentää, ettei tällainen koskemattomuus ole esteenä kaikille rikosoikeudellisille toimille, muiden muassa tutkintatoimenpiteille, todisteiden keräämiselle ja syytekirjelmän tiedoksiannolle. Jos kuitenkin heti kansallisten viranomaisten suorittamien tutkimusten vaiheessa ja ennen asian saattamista tuomioistuimen käsiteltäväksi todetaan, että unionin virkamiehellä tai toimihenkilöllä voi olla lainkäyttölinen koskemattomuus rikosoikeudellisten toimien kohteena olevien tekojen osalta, näiden viranomaisten tehtävänä on pyytää asianomaiselta unionin toimielimeltä koskemattomuuden pidättämistä. Lisäksi on niin, että koska asianomaisella unionin virkamiehellä tai toimihenkilöllä on kyseinen koskemattomuus vain tietyn toimen osalta, tämä koskemattomuus ei ole esteenä sille, että poliisin tai tuomioistuimen tällaiseen virkamieheen kohdistaman tutkinnan aikana kerätyjä todisteita voidaan käyttää muissa menettelyissä, jotka koskevat muita koskemattomuuden piiriin ulkopuolelle jääviä tekoja tai jotka on kohdistettu kolmansiin.

Lopuksi unionin tuomioistuin korostaa, että vaikka lainkäytöllistä koskemattomuutta ei sovelleta silloin, kun henkilö, jolla on tällainen koskemattomuus, on rikosoikeudellisen menettelyn kohteena teoista, joita hän ei ole suorittanut unionin toimielimen lukuun hoitamiensa tehtävien yhteydessä, kansalliset väärinkäyttöä merkitsevät syytetoimet, jotka olisi aloitettu kyseisen koskemattomuuden ulkopuolelle jäävistä teoista asianomaisen unionin toimihenkilön painostamiseksi, olisivat joka tapauksessa SEU 4 artiklan 3 kohdan kolmannessa alakohdassa vahvistetun vilpittömän yhteistyön periaatteen vastaisia.

HUOMAUTUS: Ennakkoratkaisupyyntö antaa jäsenvaltioiden tuomioistuimille mahdollisuuden tiedustella niiden käsiteltävänä olevan yksittäisen asian yhteydessä unionin tuomioistuimelta unionin oikeuden tulkintaa tai unionin toimen pätevyyttä. Unionin tuomioistuin ei ratkaise kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevaa asiaa. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on ratkaista asia unionin tuomioistuimen ratkaisun mukaisesti. Unionin tuomioistuimen ratkaisu sitoo samalla tavoin muita kansallisia tuomioistuimia, jotka käsittelevät samankaltaista ongelmaa.

Tämä on tiedotusvälineiden käyttöön tarkoitettu epävirallinen asiakirja, joka ei sido unionin tuomioistuinta.

Tuomion [koko teksti](#) julkaistaan CURIA-sivustolla tuomion julistamispäivänä.

Lisätietoja: Gitte Stadler ☎ +352 4303 3127.

Kuvia tuomion julistamisesta on saatavilla sivustolla [Europe by Satellite](#) ☎ +32 2 2964106.